

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Mölltorps kyrka, Karlsborgs pastorat, Västergötland

Linderson, Hans

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2014). *Dendrokronologisk analys av Mölltorps kyrka, Karlsborgs pastorat, Västergötland*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2014:45). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

27 maj 2014

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2014:45
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV MÖLLTORPS KYRKA, KARLSBORGS
PASTORAT, VÄSTERGÖTLAND

Uppdragsgivare: Hallgren Hantverk, Kärleksstigen 1, 546 30 Karlsborg (kontaktperson Matias H. 0704-224377)

Område: Västergötland, Karlsborg **Prov nr:** 16736-749 **Antal såg+borrprov:** 5+9 stockar

Dendrokronologiskt objekt: Salkyrka med ryttartorn

Resultat:

Dendron	Prov id	Trädslag	Antal år; (antal radier om annat än 2)	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Fällningsår V(vinterhalv- året)
16736	A	Tall	113+1:4	Sp 52+1 W	1377+1	V 1378/79
16737	B	Tall	173	Sp 69, W	1378	V 1378/79
16738	C	Tall	136	Sp 75, W	1378	V 1378/79
16739	D	Tall	150	Sp 65, W	1377*	1378 ± 1
16740	K	Tall	159+4	Sp 60+4 W	1374	1378 ± 2
16741	E	Tall	70+10;1	Sp 52, ej W	Ej datering	-
16742	F	Tall	104	Sp 23, ej W	Ej datering	-
16743	G	Tall	124	Sp 37, ej W	1336	1369 ± 15
16744	H	Tall	194	Sp 84, W	1435	V 1435/36
16745	I	Tall	182	Sp 55, W	1435	V 1435/36
16746	J	Tall	223;3	Sp 57, W	1434*	1436 ± 2
16747	L	Tall	170	Sp (60), W	1685	V 1685/86
16748	M	Tall	124	Sp 7, ej W	1609	1672 ± 15
16749	N	Tall	128	Sp 51, ej W	1663	1682 ± 15

Uppgifter inom parentes i resultattabellen är inte helt säkra uppgifter.

*kraftig tillväxtminskning i trädets yngsta årsringar orsakar en viss felmarginal trots existerande vankant.

Kommentarer till de olika byggnadsenheterna

De dendrokronologiska enheterna samstämmer med de tre olika åldersgrupperna undantaget prov 16744 (H) som endast korsdateras med virket som är avverkat i slutet av 1370-talet. **Västergötlands proveniens** om inget annat anges.

Bindbjälkar och högben, IV-XIX från öster, A-D & K 16736-740

Får gemensam ålder, så att om de är avverkade vid samma säsong fällda **vinterhalvåret 1378/79**.

Remstycken Bindbjälkar och högben, E(IV-V)-F(XI-XII& XIX-nästa) 16741-742

Dessa är inte daterade. De kordateras inte mot övrigt virke vilket antyder annan ålder eller ursprung.

Sakristians remstycken G 16743

Provet dateras så att fällningstiden inträffar **1354-1384**.

Bolsterstockar under takryttarens syllar och över bindbjälke XIX, H-J, 16744-746

Dateras till **vinterhalvåret 1435/36**. Ett av tre prov uppvisar en något bredare felmarginal.

Klämsyllar för tornryttare, L-N, 16747-749

Endast prov 16747 får en säsongsexakt datering, **vinterhalvåret 1685/86**. De övriga två täcker denna tid. Proveniensen bedöms vara **norra Småland eller Östergötland**.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendronummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n” om inget annat anges bedöms felet högst ± 1 . I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.

Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891 (mobil)